

CENNETİ İSTEMEK, CEHENNEMDEN KORKMAK*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve muhterem Akra dinleyicileri! Allah bu güzel günün içinde saklı olan hayırlardan cümlemizi,

cümlenizi istifade ettirsin...

Bu cuma sohbetinde, Allah'ın arslanı Hazret-i Ali Efendimiz RA Hazretleri'nden rivayet edilmiş olan bir hadis-i şerifi bahis konusu etmek istiyorum. Dün akşam da içime böyle bir arzu gelmişti; Hazret-i Ali Efendimiz'in mübarek sözlerini açayım da, oralardan bir şeyler okuyayım derken, bu sabah onun rivayet etmiş olduğu bir hadis-i şerif karşıma gelince, bunda da bir tevafuk seziyorum.

İbn-i Asâkir, İbnü'n-Neccâr ve daha başka kaynaklarda Hazret-i Ali Efendimiz'den rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

---

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.370, no:10618, 10623; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.226, no:348; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.74; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXV, s.292; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.51, no:67; Kazvînî, *Ahbâr-ı Kazvin*, c.II, s.485; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.28, no:42; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.602, no:5886; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1324, no:43440; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1403, no:2406; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXXXI, s.440, no:45722, 45723.

مَنْ اشْتَأَقَ إِلَى الْجَنَّةِ سَأَبَقَ إِلَى الْخَيْرَاتِ وَمَنْ
أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ لَهَا عَنِ الشَّهَوَاتِ وَ مَنْ تَرَقَّبَ
الْمَوْتَ صَبَرَ عَنِ اللَّذَّاتِ وَ مَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا
هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ

(هـ.كـ. و تمام، وابن النجار عن علي)

RE. 404/1 (*Meni'stâka ile'l-cenneti sâbeka ile'l-hayrât, ve men eşfaka mine'n-nâri lehâ ani's-şehvât, ve men terakkabe'l-mevte sabera ani'l-lezzât, ve men zehede fi'd-dünyâ hânet aleyhi'l- musîbât.*)

Şimdi, dört tane cümle var, bu cümleler üzerinde açıklama yapmak istiyorum. Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:

a. Hayırda Yarışmak

(*Meni'stâka ile'l-cenneti sâbeka ile'l-hayrât*) İlk cümle bu: “Kim cennete müştâk ise, hayırlara yarış edercesine koşar gider. (*Ve men eşfaka mine'n-nâr*) Kim cehennemden korkuyor ise, (*lehâ ani's-şehvât*) nefsinin şehvânî arzularından kaçır. (*Ve men terakkabe'l-mevt, sabera ani'l-lezzât*) Kim ölümün göz önünde olduğunu anlarsa, müşahede ederse, ölümü görürse; lezzetlere kendisini kaptırmaz, sabreder. Böylece ahirete hazırlanmaya dikkat eder. (*Ve men zehede fi'd-dünyâ*) Kim Allah'ın sevdiği bir huy olan, dünyaya meyletmemek, zâhid olmak, dünya konusunda müstağni bir

hâlet-i rûhiye içinde olmak; buna zühd duygusu diyoruz. Kim dünyaya karşı böyle bir zühd duygusu içinde olursa, (*hânet aleyhi'l-musîbât*) artık ona kendisine gelen çeşitli belâlar, musîbetler kolay gelir; onlara tahammül etmekte zorluk çekmez, onları umursamaz.”

Şimdi muhterem dinleyiciler, tabii şöyle bir soruyu sorabiliriz:

“—Kim var cenneti istemeyen?..”

Cennet bizim inandığımız, Allah'ın rahmetinin tecellî ettiği ahiret yurdu... Yani mü'min bir insan, ebediyen ahirette Allah'ın rızasının olduğu ve mü'min kullarına gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin oturup da hayal edip de tahayyül bile edemeyeceği kadar güzellikleri, nimetleri, hoş şeyleri topladığı bir mükâfat yurdu cennet... Biz buna inanıyoruz. Tevrat'ta ve İncil'de de var. Yani ehl-i kitap dediğimiz, kendilerine eskiden peygamber gönderilmiş ümmetler de inanıyor. Bütün hristiyan alemi de cennete inanıyor. Ufak tefek telaffuz farklarıyla; biz adn cenneti diyoruz, onlar aden diyorlar. Biz firdevs diyoruz, onlar *paradise (paradayz)* diyorlar... Ama onlar da inanıyorlar.

Yahudiler de inanıyor. Hatta daha başka dinleri dinler tarihi yönünden inceleyecek olursak, onlarda da görebiliriz. Çünkü, kendilerine Allah muhakkak ki bir peygamber göndermiştir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'den biliyoruz ki Allah hiç bir kavmi peygambersiz bırakmamış, hepsine bir

beşîr, bir nezîr, haber verici bir muhbir-i sâdık, Allah'ın emirlerini getirici bir görevli, mânevî görevle görevlenmiş bir kimse mutlaka her devirde, her yerde gönderilmiş. Bu muhakkak!..

وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ

(فاطر: ٢٤)

(*Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîr*) [Hiç bir ümmet yoktur ki, onların içinden bir uyarıcı peygamber gelip geçmiş olmasın.] (Fâtır, 35/24) Bu gerçek!..

Binâen aleyh, zaten müslümanlar dünya nüfusunun beşte biri, hristiyanlar da çeşitli, yüzlerce mezheb ve sâiresi var ama, derleyip toplarsak hepsi cennet inancında... Yahudiler de inanıyor. Yâni, dünyadaki insanların büyük çoğunluğu cennete inanıyor, cenneti seviyor, cenneti istiyor. Dünyada güzel bir şey gördü mü, bir yer gördü mü, manzara gördü mü “Cennet gibi güzel! Aman, *paradise gibi...*” falan diyor. Böyle isimler veriyorlar, tamam.

Ama bu kuru sevgi olmaz. Bir insan bir şeyi severse, sevdiği için yapabileceği bazı şeyler olmalı, bazı fedakârlıklar olmalı... O sevdiğini kazanmak için, hak etmek için, yapması gereken bir takım ödevleri var; o ödevleri yapması, vazifeleri yerine getirmesi lâzım!..

Onun için, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Meni'ştàka ile'l-cenneh*) “Kim cennete müştâk ise, yâni iştîyak duyarsa, yani şevk duyarsa...”

Cenneti istiyor, yana yakıla istiyor. Tamam, bir insan cenneti istiyorsa ne yapacak?.. O insanın fiili görünümü nasıl olacak? Oturacak mı bir kenarda, miskin miskin?.. Hayır!.. (Sàbeka ile'l-hayrât) “Hayırlı işleri yapmaya müsabaka edecek.” Başkalarıyla müsabaka edecek.

Müsabaka tek kişiyle olmaz. Müsabakaya birçok kimse katılır, yarış demek yani; ben daha öne geçeceğim, ben daha öne

geçeceğim diye yarış demek müsabaka. (Sàbeka ile'l-hayrât) *Hayırlara yarışacak. Başkalarına da bakacak:*

“—Hâ! Bu hayır yapıyor, şu da hayır yapıyor; ama ben onlardan daha çok hayır yapayım! Ben Allah'ın daha sevgili kulu olayım! Ben Allah'ın rızasını kazanmaya daha çok masraf yapayım, daha çok hizmet ortaya koyayım, daha çok insanı mutlu edecek, Allah'ın rızasına uygun, Peygamber Efendimiz'in rızasını kazanmaya vesile olacak işleri daha çok yapayım!” diyecek, müsabaka yapacak, yani yarış yapacak. Nerede yarış yapacak?.. Hayırlarda... Hayırları işlemeye doğru bir yarış yapacak.

Bu hayırlar neler olabilir?.. Tabii hayrın ilk başı, insana fayda verecek en büyük hayır; ibadetlerdir. Bir kere insanın, ilk önce kendisine hayrı olması lazım!.. Namaz kılmıyor, oruç tutmuyor, haramdan kaçınmıyor, günahları işliyor; böyle bir insanın kendine hayrı yok deriz biz. Kendisine herkesten fazla kötülüğü kendisi yapıyor deriz. Tabii bir insan eğer hayırlıysa,

ilkönce kendisine hayrı olan, ibadet ve taati yapan bir insan demektir. Hayırlara koşan bir insan, ilk önce kendisine hayrı olan, ondan sonra da başkasına hayrı olan insan demektir.

Biliyoruz ki, bizde hayır mefhumu var, İslâm'da hayır kavramı var ve Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi var; hemen hemen bütün müslümanlar bilir:²

خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ

(طس. والقضاعى، كر. عن جابر)

(*Hayru'n-nâs, enfauhüm li'n-nâs*) “İnsanların en hayırlısı, insanlara en çok faydası dokunandır.”

Görüyorsunuz İslâm, işi sadece kuru bir dava, kuru bir inanç olarak, “İşte ben inanıyorum!” filan deyip bir kenarda durmaya bağlamıyor. Faydalılık ortaya koyuyor. Yâni iş yapılacak, bu iş de insanlara faydalı olacak. “İnsanların en hayırlısı, öteki insanlara faydası en çok dokunandır.” diye geçiyor.

O zaman, “İslâm'da hayır nedir, faydalılık nedir, faydasızlık nedir?” diye faydayı, faydasızlığı, hayrı, şerri iyice düşünmek lâzım! Bunların böyle müslümanlar tarafından bilinmesi lâzım ve bir müslümanın hayrı yapmağa, faydalı olan şeyi yapmağa koşturması lâzım!

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.58, no:5787; Kudâtî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.108, no:129 ve c.II, s.223, no:1234; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.79, no:630; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.404; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.177, no:6549; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.240, no:679, 772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:1254, 2698; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXII, s.110, no:24435.

Nasıl olmuş İslâm tarihinde?.. Bakın, kendi yakın çevremize bakalım! Hani uzaklara gidersek belki okumuşuzdur, belki okumamışızdır; bilmeyebiliriz ama şu çevremizdeki eserlere bakalım!... Meselâ, şu anda ben şimdi İstanbul'dan konuşuyorum. İstanbul'un böyle Fatih semti gibi, eski ecdâdımızın yaşadığı, yeni kurulan semtler olmayan köklü semtlerinde şöyle bir dolaşın, iki adımda bir çeşme vardır. Filancanın, hayır hasenat sahibi filanca ağanın, filanca hacının, filanca zatın hayrıdır. Bir sübyan mektebi vardır. *Sübyan* ne demek?.. Çocuklar demek. Çocukları okutan okulu vardır. Bir dârü'l-Kur'an'ı vardır, Kur'an öğreten bina yapmıştır. Bir aşhânesi vardır, bîmârhânesi vardır, hastanesi vardır.

Hele hele, o Bezm-i Alem Vâlîde Sultan'ı³ ne kadar seviyorum! Yâni, hayranım kendisine...

---

³ Bezm-i Alem Valide Sultan (1807-1853), Osmanlı Padişahı II. Mahmud'un 2. eşi ve padişah Abdülmecid'in annesidir. Osmanlı tarihinin en tanınmış valide sultanlarından biridir. Hayırseverlik için yaptığı çalışmalardan dolayı sevilen ve saygı duyulan bir Valide sultan olarak tarihe geçmiştir.

Küçük yaşta saraya cârîye olarak getirilen bir Gürcü kızıdır. Abdülmecid tahta çıktığında 16 yaşında, kendisi de 32 yaşındaydı. Oğlunun hükümdarlığı döneminde, öldüğü tarihe kadar 14 yıl süreyle (1839-1853) Valide Sultan oldu. Abdülmecid'in annesini çok sevdiği, hükümetteki nazırları seçerken annesine danıştığı bilinmektedir.

Bezm-i Alem Vâlîde Sultan 2 Mayıs 1853 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etti ve Divanyolu'ndaki II. Mahmud Türbesine gömüldü. İnşaatına başlattığı Dolmabahçe Camii henüz bitmemişti. Camiyi oğlu Sultan Abdülmecid 1855 yılında tamamlattırarak, Bezm-i Alem Valide Sultan Camii adı altında hizmete açtı. Cami zamanla, Dolmabahçe Sarayına yakınlığı nedeniyle, Dolmabahçe Camii olarak anılmağa başladı.

Vatan Caddesi'nden geçerken görüyoruz, Bezm-i Alem Vlide Sultan'ın iŖte Gureb Hastanesi var... Gariban müslümanlar burada bedava tedavi görsün diye, hayırlar yapmıŖ. İstanbul'un suyunu sağlayan Terkos tesislerini vakfeden o... Birçok cami yaptırmıŖ, hayır yaptırmıŖ... vs. vs. Yâni çevremize baktığımız zaman, Bezm-i Alem Vlide Sultan Hazretleri gibi bütün sultanların, vezirlerin, zenginlerin, ağaların, hacı efendilerin hep arkalarında istifade edilen hayır bıraktığını görüyoruz. Ya bir eŖmedir, ya bir hastanedir, ya da faydalı bir sosyal müessesedir karŖımızda...

Hem de monimental yapmıŖlar. Ŗunu demek istiyorum bu sözle, yani Ŗyle asırlara dayanan sağlam kesme taŖtan, kurŖunlarla taŖları birbirine perçinleyerek, muazzam eserler yapmıŖlar. Asırlar yıkamamıŖ, ihmal yıkamamıŖ, dŖmanlık yıkamamıŖ da, hl dimdik ayakta duruyor.

Görüyoruz ki, tepeden tırnağa ecdadımız hayır yapmaya ynelmiŖ, İslâm'ı lafta bırakmamıŖ, İslâm'ı baŖka insanlara hizmet etmek, baŖka insanların gönlünü almak, baŖka insanları sevindirmek, onların hayır duasını kazanmak diye anlamıŖlar.

Hatta, daha öteye bir Ŗey söyleyeyim: İnsanları değil, hayvanları bile dŖnmŖler, kuŖları dŖnmŖler, kuŖlar için yuvalar yapmıŖlar, uçamayan kuŖlar için vakıflar kurmuŖlar. Kanadı kırık leylekler için; onlar tabii sıcak memleketlere uacaklardı, kanadı kırık, uamıyor, kaldı bu soğuk yerde... Ona bakılısın diye vakıflar tesis etmiŖler.

Hatta hiç unutmuyorum, çok da hoşuma gitti. Bir hizmetçi bulaşığı yıkarken, diyelim ki köle, cariye; kıymetli bir tabağı kırdı, ne olacak? Efendisi azarlar, bağıırır, çağırır filan... Bu hususta Peygamber Efendimizin hadis-i şerifi var, onu da hatırlatayım bu arada. SAS Efendimiz diyor ki;

“—Hizmetçiniz bir tabak kırarsa azarlamayın onu! Niye? Çünkü eşyanın da bir eceli var, ömrü var. O da bir zaman gelecek, bitecek. Müddeti dolmuştur. İşte böyle olacaktı, olmuş. Ondan dolayı, artık olan olmuş, ötekisini azarlamayın!” diyor Peygamber Efendimiz.

Tabii, Peygamber Efendimiz öyle demiş ama, bir de canı yanar kıymetli bir eşyası kırıldığı, büküldüğü zaman yüreği yanar hakikaten... Kendi çocuğu olsa da, biraz niye böyle yaptın diye sertlenir, kaşını çatar, bağıırır, çağırır veya bir daha yapmasın diye düşünür, terbiye olsun diye düşünür, dikkat etsin filan diye düşünebilir; bağıırır, çağırır. Ama dedelerimiz ne yapmış?.. Bağıırır, çağırır ama gönlünde bir şey kalır, üzüntü kalır filan diye, tabak kıran hizmetçinin tabağını tazmin etsin, yani ödesin diye, ona yardım yapılsın da ödesin diye vakıf kurmuşlar. Hizmetçiye bile koruma var.

Zaten kölesine yediğinden yedirecek, giydiğinden giydirecek. Harbde alınmış bir esir bile olsa; öldürmeye hakkı vardı, çünkü onu öldürmeye karşısına gelmişti. Ama yine de iyi bakacak İslâm'da kölelerin durumuna da gayet öyle insani bir bakış var.

Demek ki, ecdadımız fiilen hayırlara koşmuşlar. Ben bakıyorum ki, firavunlar gibi kabre hazineler gömmemişler. Hitit kralları gibi; hani mezarlarını buluyorlar, açıyorlar bakıyorlar, içinden çeşitli hazineler çıkıyor. Öyle şeyler bırakmamışlar. Ne bırakmışlar?.. Herkesin faydalandığı sosyal tesisler bırakmışlar, hastaneler bırakmışlar, şırıl şırıl akan çeşmeler bırakmışlar... Yâni, onlar çeşmeler yapmışlar, hatlarını döşemişler, borularını, künklerini hazırlamışlar, bendlerini yapmışlar, barajlarını yapmışlar, her şey tamam... Biz mevcudu koruyamamışız. Akan çeşmeleri, akmaz hale getirmişiz, musluğu koruyamamışız.

Ne kadar güzel böyle burmalı musluklar vs.ler yapmışlar, zincirli taslar kenarına koymuşlar. Tasın konulacağı iç pencerecikler, nişler yapmışlar. Her şeyi düşünmüşler. Bunda ne var?.. Hayra koşmak var! İnsanlara faydalı işler yapmak var. Bir başkası onun yaptığı hayırlı bir şeyden faydalanıp da;

“—Oh! Çok şükür, ya Rabbi!.. Yaptıranlardan Allah razı olsun!” deyince; bu, bu taraftan, kenardan onu duyduğu zaman, gördüğü zaman; veya görmese bile görüyormuş gibi olduğu zaman mutlu oluyor. “Benim ortaya koyduğum eserden bir insan istifade etti, bir kuş istifade etti, bir hayvan istifade etti!” diye seviniyor.

Peygamber SAS Efendimiz’e soruyor sahabeden bir zât-ı muhterem RA:

“—Yâ Rasûlallah! Ne kadar zorluklarla kuyudan elimle su çekiyorum, ellerim yara oluyor, ipleri çeke çeke... Kovadan suyu boşaltıyorum hazneye, benim develerim su için diye.

Tam o sırada, ihtiyarlamış, uyuz, hastalıklı, salıverilmiş, işe yaramaz develerden de geliyorlar, yanaşıyorlar. Benim bin bir zahmetle çektiğim sudan, onlar da höpür höpür içiyorlar. —Tabii bir devenin de karnı geniştir, ne kadar su içer?— Benim halim ne olacak, şimdi ben bu kadar yoruluyorum. Bunda da sevap var mıdır?”

Peygamber SAS Efendimiz de buyuruyor ki:

“—Onun da ciğeri yanıyor tabii sıcaktan... Zavallı hayvan, işe de yaramadığı için kimse de bakmıyor. İşe yaradığı zaman bakarlardı, işe yarasın diye ama şimdi hastalandı, ihtiyarladı, işe yaramaz, sakatlandı diye kimse bakmıyor. İşte ona da su vermekte fayda vardır, ecir vardır, sadakan olur!” diye buyuruyor Peygamber Efendimiz...

İslâm bu... İslâm çok güzel bir din... Ama biz o güzelliği hem anlamalıyız, hem de başkalarına anlatabilmeliyiz. İslâm budur diyebilmeliyiz. Herkes, İslâm deyince; menfî propagandalar var böyle, kara kara tablolar çiziyorlar. Korkunç korkunç, çatık kaşlı çatık kaşlı, palalı, mızraklı, kanlı, bilmem neli filan. Ters göstermeye çalışıyorlar. Tabii propaganda sistemleri önemlidir. Reklam ve propaganda bir insanı alırsa, masum bir insanı, kapkara yapar. Hırsız arsız, yüzsüz, edepsiz bir insanı da göklere

çıkartabilir. Zaten görüyorsunuz gazetelerde, sayfalarda, sosyete sütunlarında bunların nice nice emsalleri var.

Ama Peygamber Efendimiz SAS, bu izahını yaptığımız hadis-i şerifte buyuruyor ki sonuç olarak; cenneti istiyorsa insan, ben cenneti istiyorum diye kenarda durmayacak, hayırlara koşacak, faydalı işler yapacak... Çok önemli muhterem kardeşlerim, boş durmayacak. Yani oturmayacak, eser verecek, eylem yapacak, iş yapacak, hayır yapacak ve yaptığı hayır da faydalı olacak. İşe yaramaz bir şey olmayacak, işe yarayan bir şey olacak yaptığı şey... İnsanlar, hayvanlar, canlılar, dünya; hepsi ondan faydalanacak. Asırlar boyunca faydalanacak.

Bir insan bir ağaç dikse, o ağacın dalına bir kuş konsa, o ağacın meyvesinden gagalasa; onu dikene bir sevap veriliyor. O ağacın altına birisi otursa, gölgelense; dikene bir sevap veriliyor. O ağacı dikmiş olan, o fidanı dikmiş olan o kimse, ölmüş olsa bile, sevap kazanıyor. Odununu yaksa, kurumuş olsa; kuru dalarını yaktığı, ısındığı zaman bile o ağacı dikene sevap veriliyor. Hayra vesile olmak, hayrı başlatmak, hayrı tesis etmek İslâm'da çok önemli... Hepimizin içinde bu duygu olması lazım!

Faydalı olmak duygusu, boş vakit geçirmemek duygusu, hayırlara koşmak duygusu bir de hayırlarda yarışmak. O kardeşte yapıyor, öbür kardeşte yapıyor. O hacı efendide hayır yapıyor, bu da yapıyor; o zaman sen ne yapacaksın? Sen daha güzel bir hayır yapmak için zihnini

çalıştıracaksın. Daha güzel bir hayır ortaya koymaya çalışacaksın.

Meselâ, bizde klâsik olarak, hayır yapmak deyince ilk akla gelen camidir. Cami çok güzel bir şey, Allah'ın evi, içinde ibadet edilir, edildikçe sevap kazanılır filan ama bir semtte bir tane iki tane cami var, doldu tamam. Zaten bu ihtiyacı karşılıyor, fazla bile geliyor. Üçüncü bir tane de sen yapacağına, “Buraya başka ne lazım?” filân diye düşün; onu yapmaya çalış!..

El-hamdü lillâh, hamd ü senâlar olsun Allah'a inşâallah daha büyük hayırlar da yapmaya kardeşlerimiz muvaffak olurlar. Biz radyo şirketi kurmakla bakın Türkiye'nin kaç yerinde şu anda konuşmalarımız dinleniyor. El-hamdü lillâh nice nice kardeşlerimiz Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şeriflerini, dinimizin inceliklerini, güzelliklerini öğrenmiş oluyorlar. Bu bir eğitim... Yâni bu kadar insanı bir sınıfta toplayabilir misiniz, bir okulda toplayabilir misiniz?.. Herkesin işi olur, gücü olur. Ama evde hanım çalışırken bu konuşmayı dinliyor. Arabasını sürerken şoför, hem kendisi dinliyor, hem müşterisine dinletiyor. Dükkânda tezgâhtar malını satarken, açmış, hem o dinliyor, hem müşteri dinliyor. Hayır hâsıl oluyor. Ne kadar güzel!.. Bu da bir hayır işte görüyorsunuz, kalıcı bir hayır.

Bir de kitap hayrı var meselâ... Kitap yazıyorsunuz okunuyor, okunuyor, okunuyor, asırlarca okunuyor. İmam Gazalî'nin eserleri, bu hadis kitapları... Mübarekler, hadisleri toplamışlar, kitaplara geçirmişler; biz açıp

onların eserlerini okuyoruz. Tabii, onlar sevap kazanıyorlar.

İşte, “Cenneti isteyen boş durmaz; hayırlara yarışır, hayırlara doğru koşar, öteki müslümanlardan daha çok hayır yapmak için gayretli olur.” diyor Peygamber Efendimiz... İşte İslâm’ın ruhu bu!.. İslâm, tasavvuf, dervişlik miskinlik değil; hayırlara koşmak, faydalı olan şeyleri yapmak yolu... Dünyada bu kadar güzel başka yol yok!..

b. Şehvetleri Terk, Lezzetlere Sabır

وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ لَهَا عَنِ الشَّهَوَاتِ

(*Ve men eşfaka mine'n-nâri lehâ ani'ş-şehvât*)

Bir de bunun karşı tarafı var:

“—Ben cehennemden korkuyorum. Allah’ın gazabına uğramak istemem, ateşlerin içinde cayır cayır yanmak istemem. Çeşitli işkencelere, mânevî, Allah’ın bildiği, Kur’an’da bildirdiği çeşitli cezalara maruz kalmak istemem. Sevdiklerimden ayrı düşmek istemem. Kahrolmak, mahvolmak istemem!”

Tamam, iyi, güzel! İstemiyorsan, o zaman ne yapacaksın? (*Lehâ ani'ş-şehvât*) “Böyle düşünen bir insan, şehvetlerden şöyle frenler, şehvetlerden kendisini geriye çeker, alıkoyar.”

Şehvât ne demek? *Şehvât-i nefsâniyye*; insanın içinin, nefsinin, egosunun, canının çektiği, istediği şeyler. Dondurma isteyebilir insan, yemek isteyebilir, gezmek isteyebilir, eğlenmek isteyebilir, uyumak isteyebilir, çalgı

çalmak, şarkı söylemek isteyebilir, dinlenmek isteyebilir, oyun isteyebilir, kumar isteyebilir... Bir başkasının malını isteyebilir, “Ah şu benim olsa, alsam!” filân diye ama, insanın içinin çektiği, nefsinin, canının çektiği, istediği her şeyi alması, yapması doğru değildir. Nedir?.. Bunun bir sınırı vardır. Kanunlardır, ilâhî kanunlardır, Allah’ın hükmüdür, haram helal fikirleridir.

Bir de bazı istekler muzırdır insanoğlu için. O isteklerin peşine düştüğü zaman, insan alkolik oluyor, insan eroinman oluyor, insan şehvetperest olarak gençliğini yitiriyor, sıhhatini yitiriyor... Yani her şeyin bir dozajı var. İlacın da bir miktarı var, damlanın da sayısı var. On beş damla damlatacaksın bir bardağa, günde iki defa içeceksin diyor doktor mesela... Her şeyin bir miktarı var. İsteddiği güzel bir şey bile olsa, onun bile miktarı önemli...

Bir de istediği şey güzel olmayabilir, faydalı olmayabilir, zararlı olabilir.

“—Aman canım çekiyor, çok istiyorum!” Çocuk meselâ, annesinin eteğine yapışıyor:

“—İlle şundan istiyorum!”

“—E, yavrum olmaz. O sana zararlı, midene dokunuyor vs. hastasın, dişlerini çürütür vs.” diyor annesi.

İlle istiyor. İstiyor ama pis, temiz değil ve sâire... Demek ki, insanın *şehvât-ı nefsâniyye'sinden*, yâni nefsânî arzularından, isteklerinden vaz geçebilmesi veya onları frenleyebilmesi lâzım!.. Frenleyen bir insan, kendisini kontrol edebilen bir insan, doludizgin arzularının peşinde koşmayan, sürüklenmeyen, harama helâle dikkat eden, kanunlara, hakka hukuka riayet eden, günahlardan kaçınan bir insan olması lazım! Tabii, bunlar şart... İnsanın canı bir şeyler isteyebilir ama, herkes her istediğini yaparsa, olmaz.

“—Ben şu kadını istiyorum!”

O kadın evli, o zaman isteyemezsin! Tamam, o bitti; yâni evli olunca isteyemezsin.

“—Ben camdan çıkarım da, şöyle yaparım da, böyle yaparım da, bakarım da...”

Olmaz. Yâni, eğer cehenneme düşmek istemiyorsa insan, o zaman ne yapacak? *Şehvât-ı nef-sâniyye'sinden* de vaz geçecek, kendisine hakim olacak. Bu kuru lafla olmaz. Dikkat edecek! Flörtü bırakacak, içkiyi bırakacak, kumarı bırakacak, gayri meşru kazancı bırakacak, aldatmayı bırakacak, yalanı bırakacak, dolanı bırakacak, çalışmamayı bırakacak, tembelliği bırakacak... Tembellik çok tatlıdır, hoştur. Yan gelip yatacaksın. Ağzına bir başkası üzüm salkımını yanaştırırsın. O da yattarken yesin. Romalılar öyle yaparlarmış. Yerlermiş, yerlermiş, doyarlarmış, ondan sonra gider onu çıkartırlarmış. Yine yerlermiş, yine doyarlarmış, yine çıkartırlarmış, kusarlarmış filân...

Böyle şey olmaz ki, dejenerasyon bu; isteğın de dejenere edilmesi... Eğer cehenneme düşmek istemeyen bir insan varsa, ben cehennemi istemiyorum demekle kalmaz; bir de kötülüklerden kendisini alıkoyar, frenler kendisini...

Bak biz müslümanlar olarak karşımıza çok çeşitli imkânlar geliyor. Büyük şehirlerde okuyoruz. Çoluk çocuğumuz okuyor, yüksek tahsil yapıyor. İsterse bara, pavyona gidebilir. İsterse içkiye, kumara alışabilir. İsterse futbolun, sporun ve sâirenin peşinde koşup tahsilini tamamlayamayabilir. Yâni vazifelerini ihmal edebilir ama, sıkıyoruz dişimizi, gece uyku uyumuyoruz, derslerimizi çalışıyoruz, imtihanları kazanıyoruz... İşimize devam ediyoruz, helalinden para kazanıyoruz... vs.

İşte bütün bunlar, nefsin arzularının karşısında durabilmek. Cehennemden kurtulmak için bu lâzım, nefsi terbiye etmek lâzım!.. Tasavvuf yolunda bu çok önemli! Nefis terbiye edilmezse, o azgın nefis insanı çok hatalı şeylere götürür. Şunu istiyorum, yap.... Bunu istiyorum, yap... İnsan onu yaptığı zaman da Allah'ın kızdığı, sevmediği bir kul olur. İnsanların sevmediği gazetelere düşen korkunç olaylar, şeyler. Onlar hep onlardan oluyor mü'minlere. Şeytan nefsi kandırıyor. Nefis de insana çeşitli şeyleri arzu ederek yaptırtıyor.

Amerika'da bir Türk'ü döğе döğе öldürmüşler. Demiş ki bir tanesi ötekisine, bugünkü gazetelerde okudum:

“—Döğmekten de bayağı keyiflendik, zevk duyduk.” demiş. Keyiflendin, zevk duydun ama işte o vahşet! İnsanlık değil...

Ömür boyu hapis yemişler. Bu, dünyadaki cezası... Bir de onun ahirette ne kadar azabı olacak!

Cenneti kuru kuruya temenni etmek yok, hayırlı faydalı işlere koşmak var. Cehennemden kuru kuruya, “Ben cehenneme, azaba, gazaba uğramak istemiyorum, düşmek istemiyorum!” demek yok, kuru kuruya laf yok... Onu sağlamak için de günahlardan, haramlardan, nefsânî, şehvânî işlerden, şeytanî işlerden uzak durmak var, bu da önemli. Yani görüyorsunuz, kuru lafa, palavraya İslâm önem vermiyor, sağlam iş istiyor. Yâni, elle tutulur bir şey ortaya konulmasını istiyor.

Üçüncü cümlesi Peygamber Efendimiz Hazretleri'nin, *salla'llàhu aleyhi ve âlihî ve selleme teslîmen kesîrâ:*

وَمَنْ تَرَقَّبَ الْمَوْتَ صَبَرَ عَنِ اللَّذَّاتِ

(*Ve men terakkabe'l-mevte sabera ale'l-lezzât*)
“Kim ölümün göz önünde olduğunu anlarsa, müşahede ederse, ölümü görürse; lezzetlere kendisini kaptırmaz, sabreder.”

Evet, ölüm gözümüzün önünde... Her gün yakınlarımızdan, akrabamızdan haberler alabiliyoruz, ölümler oluyor, gazetelerde okuyoruz:

“—Falanca da mı vefat etti?.. Allah rahmet eylesin... *Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn!*”

Tamam! Ölümü gören, (*sabera ani'l-lezzât*) lezzetlere, zevklere sabreder.

“—*Fanî dünyâ hoştur amma, âkıbet mevt olmasa!..*” derdi Hocamız, cennet mekân Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri.

Fani dünya, ölüm var... Ölümden sonra da hesap var. Hesaptan sonra da cennet var veya cenneti kaybetmek var; cehenneme düşmek, cayır cayır yanmak var... Binâen aleyh, her lezzetli şeye de el uzatılmaz. Lezzetlere sabredilir. Asıl lezzetlerin hepsi cennette olacağı için, cenneti kaçırmamak için, biraz da sabırlı olmak lazım! Kendini tutabilmek lâzım, ölümü göz önünde tutmak lâzım!

Onun için, Peygamber Efendimiz:⁴

---

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.279, no:2229; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.354, no:1801; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.310, no:4248; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.292, no:7912; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.259, no:2992; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.357, no:7909; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.226, no:35468; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.600, no:1950; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.384, no:356; Ebû Hüreyre RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.498, no:826; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.294, no:1701; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.72, no:6475; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.283, no:843; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.498, no:828; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.56, no:5780; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.37, no:145; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.556, no:18213; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.542, no:42095; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.165, no:500; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.370, no:4309.

أَكْثَرُوا ذِكْرَ هَازِمِ اللَّذَاتِ الْمَوْتِ

(ت. ن. ه. حم. حب. ك. ش. عن أبي هريرة؛ هب. ض. خط. عن أنس؛ طس. عن ابن عمر)

(*Eksirû zikre hâzimi'l-lezzâti'l-mevt*) “Lezzetleri kesen ölümü çok zikredin, çok hatırlayın!” Yâni, “Ölümü unutmayın, ölümü göz önünde tutun!” buyurmuş.

Hatta bizim edebiyatımızda da, edebiyat derslerinde de hocalar anlatır: Ölmeden evvel ölmek... Talebe bir türlü anlayamaz. Hem ölmek diyor, hem de ölmeden evvel ölmek diyor. Bu ne demek?.. Ölmeden evvel ölümden sonraki halleri düşünmek, ölümü göz önünde tutmak, öleceğini bilmek... Ölmüş de, ölmüş bir insanın neler yapmak istediğini, hani pişmanlık halinde, “Ah keşke hayatım olsaydı da şunu yapsaydım, bunu yapsaydım!” dediği şeyleri, o hal başına gelmeden düşünsün de, kendisini toparlamış olsun diye tabii söyleniyor bunlar. Üçüncü cümle de bu...

c. Musibetlere Sabır

Dördüncü cümle:

وَمَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ

(*Ve men zehede fi'd-dünyâ hânet aleyhi'l-musîbât*) “Zühd duygusu varsa, takvâ duygusu varsa bir müslümanda, zâhid ise, âbid ve zâhid bir kul ise; fani dünyanın geçiciliğini, boşluğunu, hiçliğini anlamışsa, değersizliğini anlamışsa; o zaman, dünyanın içindeki musibetler de ona hafif gelir.

‘—Ne olacak, fâni dünya!.. Zaten kendisi ne ki?.. Olabilir böyle şeyler.> der, musibetlere karşı da metîn olur.”

Musibet insana geliyor, istenmeden geliyor. Hiç kimse musibeti talep etmez her halde.

“—Bana musibet gelsin, cayır cayır yanayım... Şu sıkıntılara düşeyim, ah edeyim, vah edeyim, acılar içinde kıvranayım...” diye kimse istemez.

Düşmanına ister de, kendisine istemez. Ama, herkese gelir musibetler... Peygamberlere en çok gelmiş, sâlih kullara, arif kullara, evliyâullaha gelmiş. İmtihandır çünkü... Dünyada her zaman tatlı şeylerle imtihan olmaz, bazen de musibetlerle imtihan olur. Onları da metîn olarak karşılayabilmek lâzım, ondan dolayı yıkılmamak lâzım!

Hani geçen gün gazetelerde okudum, diyor ki:

“—Danimarka’da sosyal haklar kuvvetli... Hastalansa, hastaneleri var. İşsizse, devlet kendisine maaş veriyor. Her türlü yaşam şartları, konforu sağlanmış; buna rağmen intiharlar çok oluyor.” diyor.

Neden? Musibetlere tahammül edemiyor, can sıkıntısına tahammül edemiyor; canı sıkılınca canına kıyıyor. İmansızlık alameti, İslâmsızlık alameti... İmansızlık demeyelim; herkesin kendine göre bir inancı, imanı var ama her inanç doğru düzgün inanç değil tabii. Mühim olan İslâm inancı...

Onun için müslüman, musibetlere karşı dirençli olur. Yıkılmaz, sarsılmaz, sabreder. Bir de sabırdan dolayı ecir alır tabii.

Müslüman iki sebepten ecir alıyor: Nimetler geldiği zaman şükrediyor, sevap kazanıyor, ecir alıyor... Musibetler geldiği zaman sabreliyor, yine ecir kazanıyor. İkisinde de sevap kazanıyor.

Onun için, bu dünya hayatının içerisinde böyle olaylar olabilir. Hastalık gelebilir, ölüm gelir, çeşitli idari hayatta, ailevi hayatta problemler çıkabilir. Çıkar, ne yapalım! Herkese geliyor. Reiscumhurlara da geliyor, devlet başkanlarına da geliyor; devriliyorlar, çıkıyorlar, iniyorlar... Büyük zenginlere de geliyor, fabrikatörlere de geliyor; amansız hastalıklara düşüyorlar... vs. Yâni farkı yok, bütün insanlara bu gibi olaylar gelebiliyor.

Binâen aleyh, dünya hayatı böyledir. Zaten dünya hayatı geçicidir, fanidir deyip metîn olacak insan. Metîn olmak, dayanıklı olmak, dişini sıkmak ve atlatabilmek. Çünkü, bu da önemli bir şey...

مَنْ آمَنَ بِالْقَدْرِ آمِنَ مِنَ الْكَدْرِ.

(Men âmene bi'l-kader, emine mine'l-keder.)
“Kadere inanan, kederlerden emin olur.” Bu gibi şeylerin karşısında sağlam durur.

Atalarımızın sağlamlığına cümle alem hayran olmuştur. Kale gibi, çelik gibi... Nasıl çeliği böyle kıvrırsın eğilir, bırakırsın tekrar eski haline gelir. Yay gibi, çelik gibi. Neden?.. Çünkü kader

inancı var. Her şeyin Allah'tan olduğunu biliyor, Allah'ın kendisini imtihan ettiğini biliyor, edebini muhafaza ediyor. Dişini sıkıyor, sabrediyor.

Bizim bir ameliyatımız olmuştu. Koğuştan bir arkadaşı götürdüler, ameliyat yapacaklar. Kulağında bir problem var. Bütün hastane bağırtısından inliyor. Bütün hastaların morali bozuluyor. Tabii, zor bir durum...

Ondan sonra bir başkası gitti, adam "gık" demiyor. Doktor;

"—Yâhu acımıyor mu, niye bağırmıyorsun?" filan diye sormuş.

Diyor ki:

"—Acıyor ama, bağırınca acı dinmiyor ki!"

Bağırdığı zaman acı geçmiyor ki. İnsan bağırıyor ama niçin bağırıyor? Psikolojik olarak bağırıyor. Bağırmıyor, dişini sıkıyor, nasıl olsa geçecek.

İşte müslüman bağırmaz, "Nasıl olsa geçecek!" der. O acının da kendisine sevap kazandıracığını, sabrettiği zaman sevap kazanacağını bilir.

Ne kadar güzel bir hadis-i şerif öğrenmiş olduk. Hazret-i Ali RA Efendimiz rivayet ettiği için, o da önemli. Hazret-i Ali'yi seven özel gruplar var Türkiyemiz'de... Onları da ben dinlesinler, Hazret-i Ali Efendimiz'i bilsinler, yolunu bilsinler diye istiyorum. Hazret-i Ali Efendimiz'le ilgili sözleri de, böyle bahis konusu etmek istiyorum. Ondan rivâyeten gelmiş hadis-i şerifleri de bildirmek istiyorum.

Özetleyelim:

“—Cenneti isteyen boş durmaz, hayırlara koşar, insanlara hayırlı işler yapar.” diyor Peygamber SAS Efendimiz. Yapmalıdır demek istiyor yani. “Cehennemden korkan, şehevât-ı nefsâniyyesine dizgin vurur, fren yapar, kötü işlere meyletmez.” Yâni lafta bırakmaz işi. Kötülüklerden kendini çeker.

“—Ölümü gören, lezzetlere karşı sabreder, ahiretini berbat edecek işlere tevessül etmez, sabırlı olur. Ölüme hazırlanır. Ve dünyanın boşluğunu gören insan da, kendisine gelen musibetlere metîn olur, dayanıklı olur.” Onların karşısında demoralize olmaz, yıkılmaz, perişan olmaz, morali bozulmaz, intihara ve sâireye kalkışmaz, metin olarak durur. ‘Eh, ne yapalım, Allah’ın takdiri!’ der, sabreder ve ecir alır. Sonunda da iyi olur.”

Eyyûb AS’ın başına neler gelmiş. Eyyûb AS’ın hayatını okuyun, sevgili dinleyiciler. Neler neler gelmiş başına da, ne güzel sabretmiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri ne güzel methediyor Kur’an-ı Kerim’de. Onun başına gelenin binde biri gelmemiştir etrafınızdaki insanların başına... Ama, o peygamber olduğu halde o musibetler gelmiş. Kavminden hiç birisi yanına sokulamamış. Şehirden çıkarmışlar, mezbelelik bir yerde tek başına yaşamış. Onun hastalığı bize bulaşmasın demişler demek ki.

Bir mübarek hanımı –vâlîde hanım diyelim, yâni eşi– gidip gelirmiş yanına, başkası sokulamazmış. Uzaktan bakarlarmış. Sabretmiş, sabretmiş, sabretmiş ama, ondan sonra yine sağlığına kavuşmuş, malına kavuşmuş, evlâd u ıyâline kavuşmuş. Allah'ın imtihanı... Öyle geliyor, ama sonunda da büyük mükâfatlar oluyor.

Allah sizi cennet için hazırlanan, faydalı işler yapanlardan eylesin... Cehennemden korunan, kötülüklerden kendisini çeken, kötülükleri yapmayan insan eylesin... Ölümü görüp de hazırlanan ve kendisinin ahiretine zarar verecek lezzetlerden kendisini çekebilen insan eylesin... Fânî dünyanın lezzetlerine dalıp da, ihmalkârlık yaptırmasın... Dünyanın boşluğunu görüp de, başımıza ufak tefek şeyler gelirse, Allah'ın sevmeyeceği reaksiyonlar içine düşmeyen; sabırla, metanetle meseleyi karşılayıp, oradan da sevap kazanan kullarından eylesin...

Rabbimiz cümlemizi mutlu eylesin... Mutluluğu istiyoruz, afiyeti istiyoruz, dünyada ve ahirette... Hele hele dinî konularda sapa-sağlam olmayı istiyoruz. Allah bizi sağlam inançlı, sağlam dînî duygulara sahip, kalbi pırıl pırıl nurlu, takvâ ehli, sabırlı, şükürlü, hayırlı, feyizli kullarından eylesin...

Sevdiklerinizle beraber sevgili dinleyicilerim; yâni anneniz, babanız, yakınlarınız, evlatlarınız, eşleriniz, çevreniz, dostlarınızla beraber Allah, nice nice mutlu cumalara erdirsin...

Hem dünyada, hem ahirette bahtiyar olun...
Allah-u Teâlâ Hazretleri cennetiyle, cemâliyle
cümledenizi müşerref eylesin...

*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve
berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 08. 1994 - İstanbul

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.](#)

